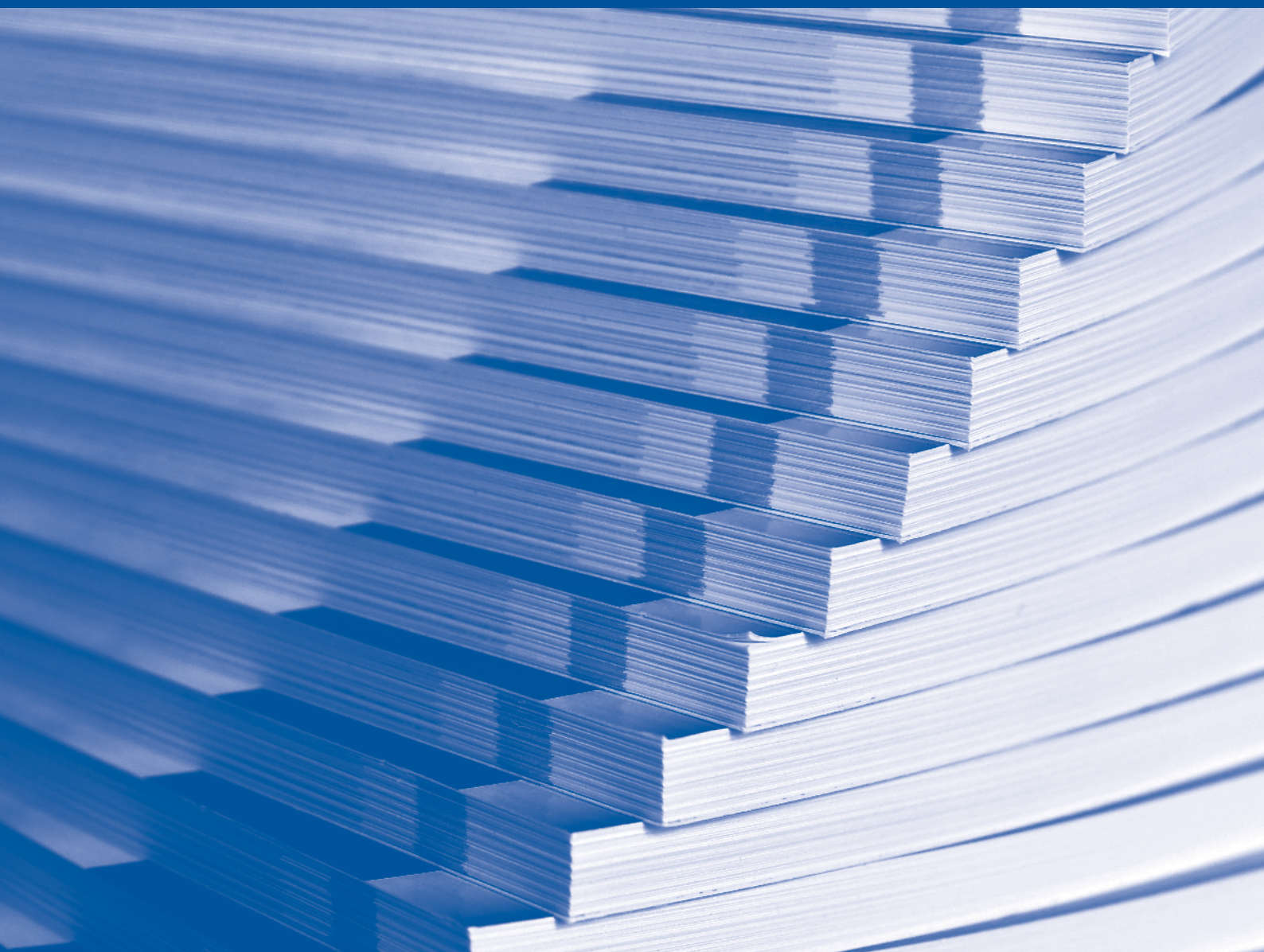

Institusjonsforankrede strategiske prosjekter – pedagogikk (PEDISP)

En gjennomgang av resultater og effekter

Divisjon for vitenskap

Institusjonsforankrede strategiske prosjekter – pedagogikk (PEDISP)

En gjennomgang av resultater og effekter

Divisjon for vitenskap

© Norges forskningsråd 2011

Norges forskningsråd
Postboks 2700 St. Hanshaugen
0131 OSLO
Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01
bibliotek@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no/

Publikasjonen kan bestilles via internett:
www.forskningsradet.no/publikasjoner

eller grønt nummer telefaks: 800 83 001

Grafisk design omslag:	Melkeveien designkontor AS
Trykk omslag/inmat:	07 Gruppen AS/Forskningsrådets hustrykkeri
Opplag:	100

Oslo, Desember 2011

ISBN 978-82-12-03020-6 (trykksak)
ISBN 978-82-12-03021-3 (pdf)

Innhold

Innledning	3
Bakgrunn	4
Prosjektene	6
Komiteens arbeidsform og tilnærming	8
Forskningsledelse og forskningsorganisering	9
Internasjonalisering	11
Tematiske satsninger og prioriteringer	12
Rekruttering	14
Nasjonal koordinering, arbeidsdeling og samarbeid	15
Sammendrag	16
VEDLEGG 1 Utlysningen	19
VEDLEGG 2 Oversikt over PEDISP-prosjektene	23
VEDLEGG 3 Oppgavebeskrivelse for komiteen	31
VEDLEGG 4 Intervjuer med prosjektene – deltakeroversikt	35
VEDLEGG 5 Intervjuguide	39

Innledning

I april 2011 ble undertegnede kontaktet av Forskningsrådet og spurt om å foreta en vurdering av effekten av satsingen på institusjonsforankrede strategiske forskningsprosjekter i pedagogikk – ”Institusjonsforankrede strategiske prosjekter i pedagogikk” (PEDISP) – som ble utlyst i 2006. Denne satsingen var en oppfølging av fagevalueringen av pedagogikk. Utlysningen resulterte i 13 søknader. I 2006 hadde vi oppdraget med å vurdere søknadene og foreslå hvilke prosjekter som skulle støttes. Syv prosjekter mottok støtte. Prosjektperioden var satt til tre år og begynte i 2007.

Gjennomgangen og vurderingene, som presenteres her, bygger på innsendte rapporter fra prosjektene og intervjuer med de prosjektansvarlige. Tre av prosjektene har, på grunn av vel begrunnede årsaker til forsinkelser i prosjektet, bare kunnet presentere en ”framdriftsrapport”, ikke sluttrapport. Dette kan ha ført til at vi i en viss grad har undervurdert omfanget av den samlede effekten av PEDISP-satsingen. På den annen side mener vi at det helhetlige bildet vi har fått av hvordan satsingen har fungert, ikke har blitt påvirket av at enkelte prosjekter ennå ikke er fullført.

Hovedoppdraget har vært å svare på følgende spørsmål:

Hvordan har PEDISP bidratt til å svare på de utfordringer som ble pekt på i fagevalueringen og de tiltak som ble foreslått i den nasjonale strategien som etterfulgte evalueringen?

Vårt arbeid har altså ikke dreid seg om å vurdere den vitenskapelige kvaliteten i prosjektene, men å vurdere hvordan PEDISP som strategisk virkemiddel har fungert som oppfølgingstiltak etter evalueringen av norsk pedagogisk forskning.

4. november 2011

*Niels Egelund
Professor i spesialpedagogikk, Aarhus Universitet*

*Sven-Erik Hansén
Professor i pedagogikk, Åbo Akademi*

*Ulf P. Lundgren
Professor i pedagogikk, Uppsala Universitet (leder)*

*Ulla Riis
Professor i pedagogikk, Uppsala Universitet*

Bakgrunn

I løpet av 2003 og 2004 ble det gjennomført en evaluering av norsk pedagogisk forskning.¹ Resultatet ble fulgt opp av en nasjonal forskergruppe, oppnevnt av Norges forskningsråd, som utformet en strategi med forslag til tiltak for å komme i møte utfordringer som evalueringen hadde pekt på.² I evalueringen ble det blant annet fastslått at et lite antall forskere sto for mesteparten av all publiseringen. Det var stor variasjon i kvalitet og volum mellom og innenfor de ulike forskningsmiljøene. Noen forskere befant seg fremst i den internasjonale forskningsfronten, mens andre hadde svak publisering. Publiseringsmønsteret var rettet mot et norsk publikum og i relativt liten grad teori- og metodeutviklende. Evalueringskomiteen mente videre at den disiplinært forankrede pedagogiske forskningen burde styrkes. Rekrutteringen av unge forskere burde forbedres, og det samme burde den nasjonale koordineringen av forskerutdanningen. Bare i unntakstilfeller, mente forskergruppen, fantes det innenfor institusjonene et likestilt og kollegialt miljø der forskere og studenter kunne møtes i ulike former for seminarvirksomhet. Forskningen var i altfor liten grad organisert i grupper rundt én eller flere forskere, som kunne gi studentene en innføring i forskningsstradisjoner og i analyser av empirisk materiale, og som kunne bidra til at studenter blir inkludert i internasjonale konferanser og forskerutveksling. Denne mangelen på forskningsledelse og strategisk utvikling trekkes også fram i oppfølgingsstrategien. I strategien uttrykkes følgende:

- Forskningsledelse er underprioritert. Funksjonen er ofte lagt til det administrative nivået og fører ikke til noen reell ledelse eller intern faglig miljøutvikling.
- Det er ofte en diskrepans mellom miljøenes strategiske planer for forskning (dersom slike i det hele tatt fins), og de enkelte forskernes forskning slik den kommer til uttrykk i de framlagte publikasjonene. Det etterlyses bedre samsvar mellom strategiske planer og reelle forskningsprioriteringer.
- Samarbeid og nettverk mellom institusjoner omtales positivt, men det advares samtidig mot at slike nettverk trekker aktivitet ut av miljøene, og kan fungere som erstatning og ikke supplement til den interne kulturen. (side 16)

På bakgrunn av evalueringsresultatet og forslaget til nasjonal strategi, besluttet Norges forskningsråd å utlyse prosjektmidler til ”*Institusjonsforankrede strategiske prosjekter i pedagogikk*” (PEDISP). Det ble bevilget 27 millioner kroner samlet sett, fordelt over tre år (2007-2009). Midlene ble utlyst høsten 2006. På grunn av begrensede midler, var det åpnet for søknader kun fra de institusjoner som var omfattet av evalueringen, pluss Universitetet i Bergen, totalt ni institusjoner.

¹ Norsk pedagogisk forskning. En evaluering av forskningen ved utvalgte universiteter og høyskoler. Oslo: Norges forskningsråd, 2004.

² Nasjonal strategi for norsk pedagogisk forskning. Oslo: Norges forskningsråd, 2006.

Utlysningen oppga følgende formål for satsingen:

Formålet med de utlyste strategiske midlene er at de skal stimulere til iverksetting og gjennomføring av oppfølgingstiltak etter evalueringen av norsk pedagogisk forskning. Det er en forutsetning at prosjektene/tiltakene det søkes støtte til bygger opp under det strategiske arbeidet for utvikling av forskningen ved institusjonen.

Videre ble det i utlysningen oppgitt at prosjektsøknadene kunne ”omfatte ulike tiltak og virkemidler så sant de bidrar til utvikling av forskningsvirksomheten ved institusjonene”. Særlig gjaldt dette ”utvikling av forskerskoler, fortrinnsvis som et samarbeid mellom universiteter og mellom universiteter og høyskoler. Men det kan også søkes om rammebevilgninger som omfatter flere typer virkemidler som på ulike vis støtter opp under det strategiske arbeidet ved institusjonen. Det vil bli lagt vekt på at søknadene fremmer internasjonalt forskningssamarbeid”.

Utlysningen finnes som vedlegg 1.

Prosjektene

Av de tretten søknadene Forskningsrådet mottok, ble syv prosjekter innvilget midler. Disse har tilknytning til fem ulike institusjoner, fire universiteter og en høyskole. Prosjektene har til dels ulik struktur, innretning og formål, og svarer på forskjellige måter på utlysningen og oppfølging av evalueringen og strategiplanen. Fire prosjekter involverer forskerskoler, noen har hatt særlig fokus mot å styrke forskningen ved institusjonen mens andre har prioritert oppbygging av forskergrupper gjennom styrking av særskilte tematiske og/eller disiplinære områder. En kort beskrivelse av hvert av prosjektene finnes i vedlegg 2.

Prosjekttittel	Prosjektleder	Lærested
Barnehagen som arena for pedagogisk forskning	Johansson, Jan-Erik Professor	Høgskolen i Oslo
Undervisning og klasseromspraksis på barnetrinnet	Skagen, Kaare Professor	Høgskolen i Oslo
Deltakelse i skole og samfunn som pedagogisk utfordring. En fakultær forskerskole med fokus på literacy	Thygesen, Ragnar Professor	Universitetet i Stavanger
Flerfaglig forskerskole i utdanningsforskning ved NTNU	Dyrstad, Jan Morten Dekanus	NTNU Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim.
Humaniorastudier i pedagogikk (HSP)	Stafseng, Ola Professor	Universitetet i Oslo
Western Norway Graduate School of Educational Research (WNGER)	Lillejord, Sølvi Professor	Universitetet i Bergen
Learning trajectories in knowledge economies	Nerland, Monika Bærøe Førsteamanuensis	Universitetet i Oslo

Tabell 1. Prosjekter, prosjektledere og lærested

De fleste prosjektene hadde oppstart i 2007, men enkelte ble forsinket i startfasen på grunn av personforhold eller av andre årsaker. Tre prosjekter er blitt gjennomført på normal, planlagt tid, tre år. De øvrige har støtt på forsinkelser, ett avsluttes først i 2013. Det samlede budsjettet har vært på 26 852 000 NOK.

Prosjekt	Tidsperiode	Beløp
Barnehagen som arena for pedagogisk forskning	1.8.2007 - 31.12.2011	5 810 600
Undervisning og klasseromspraksis på barnetrinnet	1.8.2007 - 30. 6.2013	3 998 000
Deltakelse i skole og samfunn som pedagogisk utfordring. En fakultær forskerskole med fokus på literacy	1.4.2007 - 31.7.2010	2 712 000
Flerfaglig forskerskole i utdanningsforskning ved NTNU	1.8.2007 - 31.12.2011	4 500 000
Humaniorastudier i pedagogikk (HSP)	1.4.2007 - 31.3.2010	4 200 000
Western Norway Graduate School of Educational Research (WNGER)	1.6.2007 - 30.6.2010	2 156 600
Learning trajectories in knowledge economies	1.8.2007 - 1.2.2011	3 475 000

Sum 26 852 000

Tabell 2. Prosjektene varighet og budsjett

Komiteens arbeidsform og tilnærming

På bakgrunn av oppgavebeskrivelsen komiteen har fått for arbeidet (se vedlegg 3) har vi valgt følgende framgangsmåte for vår gjennomgang av PEDISP:

Vi har vurdert satsingen, både som helhet og det enkelte prosjekt, i forhold til de fem områder eller hovedutfordringer som den nasjonale strategien løftet fram og som gjenspeiles i utlysningen av PEDISP-midlene:

- Forskningsledelse og forskningsorganisering
- Internasjonalisering
- Tematiske satsinger og prioriteringer
- Rekruttering
- Nasjonal koordinering, arbeidsdeling og samarbeid

Vår gjennomgang følger derfor den samme strukturen som er benyttet i den nasjonale strategirapporten.³

Komiteen gjør oppmerksom på at det fra Forskningsrådets side er presisert at arbeidet skal være en «gjennomgang» ikke en «evaluering». Dette er understreket ved at det i oppgavebeskrivelsen opplyses at gjennomgangen skal resultere i en kortfattet rapport.

Komiteen har basert seg på følgende underlagsmateriale for arbeidet:

- De opprinnelige prosjektsøknadene
- Faglige vurderinger av søknadene
- Framdriftsrapporter fra prosjektene
- Sluttrapporter fra prosjektene
- Evalueringsrapporten «Norsk pedagogisk forskning»
- Oppfølgingsutvalgets anbefalinger etter evalueringen: «En nasjonal strategi for norsk pedagogisk forskning»
- Informasjon om den nasjonale forskerskolen innenfor utdanningsvitenskap, NATED

I tillegg er det gjennomført intervjuer/samtaler med alle prosjektene, representert ved prosjektleder, prosjektmedarbeidere og administrativt ansvarlige. Intervjuguide fremgår av vedlegg 4. Oversikt over deltakelse ved intervjuene fremgår av vedlegg 5.

³ *Nasjonal strategi for norsk pedagogisk forskning*. Oslo: Norges forskningsråd, 2006. Sid. 16 – 24.

Forskningsledelse og forskningsorganisering

Med ett unntak framstår de ulike prosjektene som tydelig innrettet mot å bygge opp sterke forskningsmiljøer. Forskerutdanningen har blitt utviklet, seminarkulturen har blitt styrket, og det har blitt etablert flerfaglige forskerskoler og forskningsgrupper. Ved ett av fagmiljøene er det nyopprettet en funksjon som prodekan for forskning. I enkelte tilfeller har vi fått inntrykk av at den administrative ledelsen av prosjektet har vært sterkere enn den akademiske ledelsen. En del av prosjektene har stimulert og bidratt til etablering av ulike typer nettverk. Disse nettverkene omfatter parter i både inn- og utland. De to prosjektene ved Universitetet i Oslo har i tillegg til den utviklingen som prosjektene i seg selv har bidratt med, også hatt utbytte av fakultetets policy og innsats for å etablere forskergrupper. Prosjektene har dermed kunnet være modeller for en bredere satsing fra fakultetets side.

Ett av prosjektene har hatt endringer i sammensetning av forskergruppen, siden noen av de ledende forskerne har gått av med pensjon. Dette har ført til en tydelig endring i ledelsen i en overgangsfase som fremdeles pågår. I ett tilfelle har det manglet en tydelig plan for hvordan ledelsen og organiseringen av forskningen skulle kobles, og hvordan den forskningen som ble finansiert av Forskningsrådets, skal ledes videre.

Noen opplyser at prosjekter av det omfang det her er snakk om, fører til stress og belastninger på prosjektledelsen. I noen tilfeller har vi hatt problemer med å se om og hvordan strategier for oppfølging, endring og tilpasninger til endringer i omverdenen har vært en del av prosjektet. Denne mangelen på strategier kan være en av årsakene til opplevd og reelt press på prosjektledelsen, siden den akademiske lederen må løse problemene fortløpende, etter hvert som de dukker opp. Det kan også henge sammen med en tradisjon og kultur der forskningsledelse først og fremst er definert som en administrativ funksjon. Denne problematikken kommer frem både i evalueringsrapporten og i strategirapporten, og vi mener at det er et problem som krever en rekke tiltak, ikke minst utdanning og mentorveiledning innenfor forskningsledelse og administrativ ledelse.

Til tross for disse innvendingene, kan vi også konstatere at når det gjelder ledelse og organisering av forskningen, har forslagene som ble lagt frem i både evalueringen og strategirapporten, i ganske stor grad blitt gjennomført.

Når det er sagt, vil vi også komme med noen refleksjoner rundt den videre finansieringen av forskningen. På noen punkter går det ikke tydelig nok frem hvordan forskningen som drives innenfor institusjonene, organisasjonsmessig er en del av institusjonen som helhet. Selv om prosjektene vi har fulgt opp i denne omgang ser ut til å ha vært ganske vellykkede, er den institusjonelle rammen i de fleste tilfeller ganske svak, og det har blitt gjennomført få organisatoriske tiltak med de ressursene som prosjektene har tilført. Det trengs en "kritisk masse" på institusjonelt nivå for at det skal kunne etableres et stabilt, organisatorisk grunnlag for forskning, altså et grunnlag der forskningsgrupper kan utvikle seg og overleve og ikke være avhengig av enkeltforskere. En sterk institusjonell ramme krever også mer enn én forskningsgruppe og fremfor alt økonomisk stabilitet. Dette innebærer at organisasjonen må ha en kombinasjon av akademisk og administrativ forskningsledelse. Denne satsingen på

institusjonsforankret forskning peker på behovet for at Forskningsrådet i den videre finansieringen bygger opp en ”infrastruktur” i dialog med fakulteter og institusjoner, selv om dette skulle innebære en konsentrasjon om noen enkeltuniversiteter eller -høyskoler.

Vår oppsummering:

- Noen av prosjektene har en godt fungerende balanse mellom akademisk og administrativ ledelse, men det finnes mye rom for forbedring og utvikling.
- Det trengs en satsing på å bygge opp sterke institusjonelle forskningsmiljøer selv om dette kan medføre en konsentrasjon ved visse læresteder. En slik infrastruktur er av avgjørende betydning for fremtidig forskning og utvikling på dette fagområdet.

Internasjonalisering

De fleste prosjektene har hatt ambisjoner om å bygge opp internasjonale nettverk og styrke det internasjonale samarbeidet. Samarbeidet har imidlertid tatt ulike former. Noen har lagt stor vekt på nært og langvarig internasjonalt samarbeid gjennom å etablere stillinger for gjesteforskere og å starte utvekslingsprogrammer. Andre har hatt mer kortvarig kontakt gjennom seminarer og gjesteforelesninger. Internasjonaliseringstiltakene for alle de syv prosjektene har først og fremst vært rettet mot de nordiske landene og Storbritannia. Et lærested oppgir at PEDISP-prosjektet har stimulert til seminaraktiviteter og til å tiltrekke seg internasjonale forskere. Et annet lærested mente at man ikke hadde oppnådd målene når det gjaldt internasjonal orientering, og et par av prosjektene hadde først og fremst fokus på det lokale miljøet.

Det samme gjelder publiseringsmønsteret. Riktignok har man gjennomgående forsøkt å utvide publiseringen, men det er stor variasjon mellom prosjektene. Et av prosjektene har publisert 56 fagfellebedømte vitenskapelige artikler, andre bare noen få. Her ser vi det samme mønsteret som vi påpekte når det gjaldt ledelse og organisering. Etablerte forskningsinstitusjoner med flere forskningsmiljøer og en infrastruktur for forskning, har betydelig sterkere koblinger til internasjonale miljøer og mer varierte publiseringsmønstre enn de mindre institusjonene.

En ting som strategirapporten påpeker, og som det fremdeles er viktig å gjøre noe med, er behovet for å utvide og styrke de internasjonale forbindelsene, og for økt internasjonal publisering. Dette har til dels skjedd, men selv om det er registrert en økt internasjonalisering, er variasjonene fremdeles store. På sikt er det nødvendig å konsentrere forskningen til institusjoner som har flere sterke forskningsmiljøer, og å knytte de mindre miljøene til sterke forskningsmiljøer gjennom samarbeid og nettverk.

Vår oppsummering:

- Selv om alle de syv prosjektene har lagt vekt på tiltak for økt internasjonalisering, gjenstår det mye arbeid for å styrke det internasjonale samarbeidet, ikke minst når det gjelder å utvide det til miljøer utenfor Norden og Storbritannia. Det vil også øke mulighetene for internasjonal finansiering av forskningen.

Tematiske satsninger og prioriteringer

I evalueringen av pedagogikkfaget pekes det på at forskningen i stadig større grad har utviklet seg i to parallelle løp. På den ene siden finnes det en disiplinært orientert forskning innenfor faget pedagogikk, og på den annen siden finnes det en stadig mer temaorientert forskning som dermed også er flerfaglig i karakter. En rekke områder har vokst frem. I ett tilfelle ble det i forbindelse med denne gjennomgangen oppgitt at prosjektet har ført til at det har blitt etablert fem satsingsområder i løpet av prosjektårene. Problemet var at en prosjektperiode på få år er altfor kort til å få gjennomført mer varige endringer. Et annet eksempel er at mye av innholdet som ble utviklet innenfor en forskerskole ble integrert i doktorgradsprogrammet, slik at det på denne måten har fått en mer langsiktig virkning.

Den målgruppen som særlig har vært i fokus i forbindelse med PEDISP, er personalet. Det har vært satset på kompetanseutvikling for ansatte, for eksempel i masterprosjekter, blant annet innenfor matematikdidaktikk, og i doktorgradsprogrammer. Dette har særlig skjedd innenfor utdannings- og forskningsområder relatert til «barnehagesektoren» der behovet oppfattes som ekstra stort.

På ett av universitetene har det blitt gjennomført 13 disputaser knyttet til prosjektet, og det har blitt startet et nettbasert tidsskrift. På et annet lærested driver nå nesten samtlige ansatte med forskning, mens det før prosjektet startet var relativt få som var engasjert i forskning. Atter andre oppgir at de generelt sett har valgt å styrke forskningsmiljøene, både gjennom satsing på de ansatte og på stipendiater. På denne måten har prosjektet bidratt til “å løfte hele systemet”. På Universitetet i Stavanger ble for eksempel Literacy-programmet grunnlaget for dette løftet. Ved ett lærested ble det oppgitt at satsingen på PEDISP har ført til at man har avverget risikoen for at emner som pedagogikkens og utdannelsens historie og filosofi skulle forsvinne fra faget.

Vi kan se en lignende utvikling i andre land med en forskyvning fra pedagogikk som disiplin til det bredere begrepet utdanningsvitenskap, der utdanningsvitenskap innebærer studier av utdanning fra ulike disiplinære utgangspunkter. Det finnes en rekke årsaker til denne endringen. Én årsak ligger i selve terminologien. Engelskspråklige institusjoner for pedagogikk bruker begrepet ”education”, et ganske vidt begrep som dekker alt fra praktiske undervisningsmetoder til forskning rundt individuell læring og utdanningens funksjon i samfunnet. ”Educational science” eller ”educational sciences” innebærer en spesifisering i retning vitenskapelige studier. Dette begrepet blir ofte oversatt til utdanningsvitenskap eller utdanningsvitenskaper, som er mer omfattende enn disiplinen pedagogikk. En annen årsak er at utdanning i et kunnskapssamfunn får stadig større økonomisk og politisk betydning. Dermed utvides forskningsperspektivet, og stadig flere forskere fra ulike disipliner arbeider med studier av utdanning. Et eksempel er faget utdanningsøkonomi som vokste frem på 1960-tallet, og som nå har nådd et stort omfang. Et annet er utviklingen innenfor hjerneforskningen som i stadig større grad påvirker oppfatninger om læring og minnefunksjoner. Eksemplene er legio.

Pedagogikk som disiplin er uten tvil en viktig del i denne forskningsutviklingen. En stadig mer tematisert og flerfaglig forskning gjør at de ulike disiplinene, inkludert pedagogikken, må få mulighet til å utvikle sine forskningstradisjoner, både de teoretiske og de metodiske.

Satsingen på PEDISP er derfor svært viktig. På lang sikt er det viktig å utvikle forskningsmessige retningslinjer for hvordan ulike disipliner skal støttes i et stadig mer tverrfaglig samarbeid. Målet er ikke å utvikle to parallelle spor, men to spor som fungerer sammen.

Det er en viss uro for den videre utviklingen, og denne kom til uttrykk på ulike måter i løpet av denne gjennomgangen. Flere av dem vi intervjuet mente at så lenge prosjektet pågår, er det ”fred og ro”, men etterpå kan det bli hard intern konkurranse om midlene. I rapporteringen fra prosjektene ser vi imidlertid ingen tydelig satsing for å styrke pedagogikkfaget som vitenskapelig disiplin. De finnes ett interessant unntak. Det gjelder prosjektet ved UiO der den humanistisk rettede delen av pedagogikkfaget står i fokus. Forhåpentligvis har de satsinger og prioriteringer som har blitt gjort ved hjelp av PEDISP-tiltaket rukket å bli så godt integrerte at de kan leve videre. I denne forbindelse er det igjen viktig med et godt utviklet lederskap og en institusjonell infrastruktur.

I strategirapporten understreker man behovet for å styrke den disiplinært forankrede forskningen gjennom økt innsikt i de sentrale vitenskapelige utfordringene. Videre pekes det på behovet for å gjøre forskningsbasert kunnskap praktisk anvendbar. ”*Translasjonsforskning som retter søkelyset på omsetningen av forskningsresultat til praktiske tiltak bør få oppmerksomhet som selvstendig forskningsfelt.*”⁴ I flere PEDISP-prosjekter er det en interesse for å gjøre forskningen tilgjengelig, fremfor alt for lærere innenfor videreutdanning, men dette innebærer ikke at man har utviklet og problematisert temaet *translasjonsforskning*. I ett tilfelle blir det oppgitt at prosjektet har blitt løftet frem og har blitt gjort kjent i ulike sammenhenger, både i NOU-rapporter og stortingsmeldinger, og at det forskningsmessig begynner å bli godt dokumentert. PEDISP-midlene hadde sammen med andre satsinger bidratt til denne synligheten.

Vår oppsummering:

- Balansen mellom disiplinforankret pedagogisk forskning og temarettet utdanningsvitenskapelig forskning har blitt forskjøvet, med en dreining mot det siste. Dette står i kontrast til intensjonene i strategirapporten for oppfølging av fagevalueringen.

⁴ *Nasjonal strategi for norsk pedagogisk forskning*. Oslo: Norges forskningsråd, 2006. Sid. 20.

Rekruttering

I evalueringen diskuterte man problemet med den høye alderen på doktorgradskandidatene (i gjennomsnitt er de 46,6 år ved disputasen). Det ble pekt på at et generasjonsskifte er nært forestående, og at det dermed foreligger et behov for nyrekruttering av unge forskere til disiplinen.

De fleste av prosjektene innebærer en forskerskole av et eller annet slag, og dermed rekruttering av forskerstudenter. På dette området har satsingen vært vellykket, med en rekke avhandlinger som har ført frem mot disputas, eller som i nær fremtid kommer til å ende med disputas.

Begrepet "forskerskole" blir imidlertid brukt på ulike måter, og det finnes ingen tydelig definisjon av hva det er. Ordet forskerskole brukes for å betegne alt fra noen enkeltkurs som doktorgradsstipendiater blir tilbudt, til en gruppe doktorgradsstipendiater som blir finansiert og fulgt gjennom studiene rundt et tema eller aspekt innenfor faget. En av forskerskolene har blitt evaluert i løpet av perioden etter eget initiativ fra institusjonen.⁵

Flere av de generelle konklusjonene som fremkommer i den evalueringen, gjelder også for de øvrige forskerskolene under PEDISP. Evalueringen inneholder samme type påpekninger som vi har kommet med omkring ledelse og organisasjon. Spesielt vil vi understreke evalueringens fastslåing av behov for tydeligere målsettinger med hensyn til forskerskolenes og de deltakende institusjonenes roller, og en tydeliggjøring av den institusjonelle tilhørigheten til doktorgradsstudentene.

Satsingen som Forskningsrådet har gjort på den nasjonale forskerskolen NATED - "National Graduate School in Educational Research", er unik i internasjonal sammenheng, og den kommer til å påvirke den videre utviklingen av rekrutteringen og forskerutdanningen. Samtidig må det sies at denne satsingen ikke bidrar til det som strategirapporten etterlyser: at "den disiplinært forankrede pedagogiske forskningen bør styrkes. Forskning om norsk pedagogisk forskning bør prioriteres".⁶ Tendensen til å rette forskerutdanningen mot temaområder blir snarere ytterligere styrket.

Vår oppsummering:

- PEDISP har vært en verdifull satsing på forskerutdanningsnivå som har resultert i mange doktorgradsavhandlinger og dermed også en betydelig kompetanseoppbygging.
- Det er behov for å klargjøre hva som ligger i begrepet forskerskole.

⁵ Tømte, C. & Vabø, A. (2010). *Flerfaglig forskerskole i utdanningsforskning ved NTNU. Evaluering*. Oslo: NIFU, Rapport 46/2010.

⁶ Nasjonal strategi for norsk pedagogisk forskning, s.20

Nasjonal koordinering, arbeidsdeling og samarbeid

Den nasjonale nettverksbyggingen varierer mellom prosjektene. Strategirapporten understreker behovet for nasjonale forskerskoler som kan knytte sammen ulike miljøer. Ingen av de gjennomførte forskerskolene under PEDISP har hatt et godt utbygd fjernundervisningstilbud eller på noen måte vært innrettet mot nasjonal koordinering av en forskningssatsing. I samtale og dokumentasjonen fra prosjektene, kom det tydelig fram at NATED og NAFOL (Nasjonal forskerskole for lærerutdanning) har tatt seg av den nasjonale koordineringen, arbeidsfordelingen og samarbeidet om forskning innenfor pedagogikk og utdanning.

Senter for profesjonsstudier (SPS) ved Høgskolen i Oslo ser også ut til å ha spilt en fremtredende nasjonal rolle, og dette kom til uttrykk både i diskusjonene under intervjuene og i dokumentasjonen. En forskerutdanning basert på fjernundervisning kunne styrket samarbeidet mellom ulike institusjoner, noe som særlig ville kommet de små miljøene til gode. Om dette kommer til å skje gjennom den nå etablerte nasjonale forskerskolen NATED, gjenstår å se.

En del samarbeidsformer har blitt utviklet gjennom PEDISP. Dette har fremfor alt skjedd innenfor forskning på barnehager og innenfor forskerskolene. Generelt sett har PEDISP-prosjektene vært sterkt knyttet til lærestedene, og det har ikke i noen særlig grad vært fokusert på nasjonal koordinering av forskningssatsinger, fordeling av satsinger eller på å bygge opp mer omfattende samarbeidsstrukturer.

Vår oppsummering:

- PEDISP-satsingen har først og fremst vært knyttet til lærestedene og i enkelte tilfeller dernest vært innrettet mot nasjonal koordinering.

Sammendrag

Oppdraget vårt har vært å svare på følgende spørsmål:

Hvordan har PEDISP bidratt til å svare på de utfordringer som ble pekt på i fagevalueringen og de tiltak som ble foreslått i den nasjonale strategien som etterfulgte evalueringen?

Med andre ord har vi vurdert effektene av satsingen på institusjonsforankrede strategiske forskningsprosjekter i pedagogikk, PEDISP, som ble utlyst i 2006. Det overordnede svaret vårt er at PEDISP i store trekk har svart til de uttrykte forventningene. Samtidig har gjennomføringen av PEDISP avdekket en rekke forhold som bør diskuteres og følges opp. Vi vil avslutningsvis fremheve følgende punkter for å gi et mer detaljert svar på oppdragets hovedspørsmål:

- PEDISP har bidratt til å utvikle doktorgradsutdanningen og seminarkulturen ved institusjonene.
- Prosjektene som helhet har hatt et primærfokus mot utviklingen av forskningskulturen innenfor institusjonene, noe som er særlig tydelig i satsingen på kompetanseutvikling blant de ansatte.
- Satsingen ser ikke ut til å ha ført til noen større organisatoriske inngrep eller forandringer i ledelsesstrukturen på institusjonene.
- Selv om nettverkssamarbeidet mellom institusjonene på nasjonalt nivå til en viss grad har økt, har samarbeidet ikke vært omfattende, og det har som oftest ikke blitt formalisert.
- Det bør legges mer vekt på samarbeidet mellom institusjonene i fremtiden. Samtidig kan vi konstatere at forskerskolene NAFOL og NATED ser ut til å kunne føre til betydelig mer samarbeid og koordinering av pedagogisk forskning på nasjonalt nivå. Spørsmålet er om denne satsingen vil styrke eller svekke pedagogikken som disiplin.
- De internasjonale kontaktene og den internasjonale utvekslingen har blitt utviklet på en verdifull måte, men det kan gjøres mer, og kontaktene bør utvides til å omfatte flere land enn bare Norden og Storbritannia.
- Forskningspubliseringen har gjennomgående økt, men med ganske stor variasjon i volum og publiseringsmønstre mellom de syv prosjektene.
- Den disiplinforankrede forskningen har snarere blitt svekket enn styrket. Imidlertid synes PEDISP-satsingen til dels å ha styrket og konsolidert forskningen innenfor noen av underdisiplinene i pedagogikkfaget.
- Kvaliteten på rapportene fra prosjektene har variert fra kortfattede og vage fremstillinger til fyldige, informative og gjennomarbeidede rapporter. Enkelte prosjekter er ennå ikke avsluttet, og sluttrapport foreligger derfor ikke. Det har vært oppgitt gode grunner til forsinkelsen.
- Avslutningsvis vil vi understreke at PEDISP har hatt stor betydning for institusjonene, ikke bare materielt, men fremfor alt symbolsk, i form av inspirasjon, nyskaping, synlighet, rekruttering og styrket profesjonell selvtillit.

Undersøkelser av hvordan forskerskolene NAFOL og NATED fungerer i samarbeid med PEDISP-prosjektene, har vært på siden av oppdraget vårt. Inntrykket vårt er imidlertid at disse

to forskerskolene har betydd en hel del for utviklingen av den pedagogiske forskningen i Norge og for rekrutteringen til disiplinen. En satsing i etterkant av PEDISP bør helt klart se nærmere på dette samspillet. Dette leder oss videre til nok et punkt:

Samtlige prosjekter har kombinert et mangfold av ulike aktiviteter, helt i tråd med satsingens intensjoner. Det er imidlertid verken nødvendig eller ønskelig at "alle gjør litt av alt". Tvert imot kan det være viktig at de aktivitetene som skapes, får mulighet til å vare over lengre tid og til fleksibilitet. En satsing på for eksempel kompetanseutvikling av personalet kan være helt avgjørende i en periode, mens det i andre perioder vil være nødvendig å prioritere postdoktorstipend, i kombinasjon med muligheter til forskningsopphold ved andre nasjonale eller internasjonale forskningsmiljøer. Ansvar for å finne en balanse mellom kontinuitet og forandring bør ligge i en kombinasjon av akademisk og administrativ ledelse. Forskningsrådet bør i videre satsinger bidra til å styrke denne typen institusjonell infrastruktur.

VEDLEGG 1

Utlysningen

Institusjonsforankrede strategiske prosjekter i pedagogikk (PEDISP)

Mål

Formålet med de utlyste strategiske midlene er at de skal stimulere til iverksetting og gjennomføring av oppfølgingstiltak etter [evalueringen av norsk pedagogisk forskning](#). Det er en forutsetning at prosjektene/tiltakene det søkes støtte til bygger opp under det strategiske arbeidet for utvikling av forskningen ved institusjonen.

Generelt mottar programmet/aktiviteten søknader fra:

Universiteter og høyskoler som var omfattet av evalueringen, samt Universitetet i Bergen. Det er ledelsesnivået ved institusjonene, dvs ledelsen ved de relevante fakulteter og høyskoler, som kan sende inn søknad.

Varighet:

2007-2009

Totalbudsjett:

Oppfølgingsmidlene utgjør totalt 27 mill kroner for hele 3-års perioden. Midlene vil bli fordelt ved denne søknadsrunden.

Utlysingsplan

Søknadsfrist	Utlysning	Søknadstyper
12.10.2006	Utlysning av midler til institusjonsforankrede strategiske prosjekter i pedagogikk - PEDISP Vis aktive	Institusjonsforankret strategisk prosjekt

Utlysning av midler til institusjonsforankrede strategiske prosjekter i pedagogikk - PEDISP

Søknadsfrist 12.10.2006 kl 18:00

Tidligste tillatte prosjektstart: 01.01.2007

Status for utlysningen: Gjennomført

Antatt tilgjengelige midler ved denne utlysningen:

Det er avsatt 27 mill totalt fra Forskningsrådet for 3-årsperioden 2007 - 2009. Det forventes at miljøene selv bidrar med egenfinansiering av de prosjekter det søkes om støtte til. Dette vil gi en verdifull ekstraeffekt av oppfølgingsmidlene.

Føring og viktige forhold for alle søknadstyper i utlysningen:

Formålet med de utlyste midlene er at de skal stimulere til iverksetting og gjennomføring av oppfølgingstiltak etter evalueringen av norsk pedagogisk forskning. Det er en forutsetning at prosjektene og tiltakene det søkes støtte til, bygger opp under det strategiske arbeidet for utvikling av forskningen ved institusjonen, og at de er i samsvar med institusjonens oppfølgingsarbeid etter evalueringen.

Følgende institusjoner kan sende inn søknader:

- Universitetet i Bergen/Psykologisk fakultet/Institutt for utdanning og helse
- Universitetet i Oslo/Utdanningsvitenskapelig fakultet
- Universitetet i Stavanger/Humanistisk fakultet
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet/Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse
- Universitetet i Tromsø/Det samfunnsvitenskapelige fakultet
- Høgskolen i Oslo

Vedlegg

Evaluering av norsk pedagogisk forskning:
[Evalueringsrapport 2004](#)
[Bakgrunnsnotat 2003](#)

En nasjonal strategi for norsk pedagogisk forskning:
[Oppfølgingsutvalgets anbefalinger etter Forskningsrådets evaluering i 2004](#)

Kontakt

Ingebjørg Strøno Sejersted
Spesialrådgiver
22 03 73 90
ist@forskningsradet.no
Lillian Børresen
Seniorkonsulent
22 03 71 92
lb@forskningsradet.no

Vedlegg

Evaluering av norsk pedagogisk forskning:
[Evalueringsrapport 2004](#)
[Bakgrunnsnotat 2003](#)

En nasjonal strategi for norsk pedagogisk forskning:
[Oppfølgingsutvalgets anbefalinger etter Forskningsrådets evaluering i 2004](#)

Høgskolen i Lillehammer
Høgskolen i Volda
Norsk lærerakademi

Forskningsrådet har besluttet at Institusjonsforankrede strategiske prosjekter (ISP) skal benyttes som virkemiddel for oppfølging av fagevalueringer. Det er derfor naturlig at alle de evaluerte miljøene inviteres til å søke. I tillegg inkluderes UiB, selv om de ikke var omfattet av evalueringen. UiB iverksatte i 2004 en reorganisering som profilerer utdanningsvitenskap tydeligere ved institusjonen.

Det vil bli vurdert som positivt hvis søknader kan vise til planer og/eller tiltak for samarbeid mellom institusjoner, men dette er ingen forutsetning. Det er ønskelig å styrke samarbeidet mellom universitets- og høyskolesektoren.

I tråd med **Oppfølgingsutvalgets anbefalinger** åpnes det for at ISP-prosjektene kan omfatte ulike tiltak og virkemidler så sant de bidrar til utvikling av forskningsvirksomheten ved institusjonene. Ett særskilt aktuelt tiltak kan være utvikling av forskerskoler, fortrinnsvis som et samarbeid mellom universiteter og mellom universiteter og høyskoler. Men det kan også søkes om rammebevilgninger som omfatter flere typer virkemidler som på ulike vis støtter opp under det strategiske arbeidet ved institusjonen. Det vil bli lagt vekt på at søknadene fremmer internasjonalt forskningssamarbeid.

I søknaden må det gjøres rede for prosjekt- og tiltaksidé samt organisering, herunder formålet med og verdien av eventuelt samarbeid med andre miljøer, og en begrunnelse for hvordan prosjektet/tiltaket bidrar til å styrke institusjonens forskningsarbeid i lys av de utfordringer evalueringen pekte på. Prosjektsøknadene må ha høy faglig kvalitet og/eller dokumentere stor strategisk effekt. Søknadene må ha klar målsetting og tydelig ledelse.

Anbefalt budsjetttramme for Forskningsrådets bidrag: 1-2 mill pr år. Beløpet avhenger av størrelsen på institusjonens delfinansiering og antall virkemidler som legges inn i rammen. Institusjonene oppfordres til å gi realistiske budsjettanslag og gjøre tydelig rede for eget finansieringsbidrag. Midler kan søkes for maksimalt 3 år, eller for kortere tidsrom. Prosjektene kan starte fra 1.1.2007 og må avsluttes innen 31.12.2009.

Pga. begrenset budsjetttramme tilrås det at hver institusjon sender inn maksimalt 3-4 søknader. Antallet må vurderes i forhold til antall institutter og antall personer som ble evaluert innenfor den aktuelle institusjon.

Søknadstype: Institusjonsforankret strategisk prosjekt

Spesielle føringer:

Søknaden kan skrives på norsk eller engelsk. Prosjektbeskrivelsen skal være på max 10 sider inkl. referanseliste. I et eget vedlegg til søknaden på 1-2 sider må det framgå på hvilken måte prosjektet fungerer strategisk i forhold til de fag- og forskningsutfordringer institusjonen/fakultetet prioriterer. Strategi og plandokumenter skal oppgis som referanse. Det skal legges ved CV for prosjektleder og andre sentrale forskere som inngår i søknaden (max 3 sider pr CV). Det skal også vedlegges bekreftelse fra eventuelle aktive samarbeidspartnere. Det skal ikke legges ved forslag til fagekspert.

Behandlingsprosedyre:

Søknadene vil bli vurdert etter faglige kvalitetskriterier og ut fra strategiske hensyn. Søknadsbehandlingen vil bli ivaretatt av en nordisk forskerkomite. Komiteen vil utarbeide en innstilling til Divisjonsstyret for vitenskap som fatter endelig beslutning om tildeling.

Forventet tidspunkt for svar på utfallet av søknadsbehandlingen:

Resultatet kan forventes kunngjort på Forskningsrådets nettsted i løpet av desember 2006.

Generelle føringer for Institusjonsforankret strategisk prosjekt

VEDLEGG 2

Oversikt over PEDISP-prosjektene

Prosjektoversikt

Institusjonsforankrede strategiske prosjekt - pedagogikk (PEDISP)

PEDISP - Institusjonsforankrede strategiske prosjekt - pedagogikk

1 Barnehagen som arena for pedagogisk forskning

Prosjektansvarlig:
Administrasjon, Høgskolen i Oslo

Prosjektleder:
Johansson, Jan-Erik Professor

Prosjektnr: 179976/V10

Bevilgningsperiode og finansiering fra Norges forskningsråd:

1.8.2007-31.12.2011

2007: **1,936,866** 2008: **87,500** 2009: **1,487,234**

2010: **1,564,000** 2011: **735,000**

Barnehagen har blitt en viktig institusjon for de fleste små barn, hvor noen av dem har annen kulturell og språklig bakgrunn enn etnisk norsk.

Det trengs nå økt kunnskap om små barns liv i barnehagen og kompetanseheving av personalet. I samarbeid med NOVA har vi tidligere forsket innen disse områdene og vi ville nå også utvikle forskningsorganisasjonen ved bruk av professor II; seminarer for å utvikle internasjonale kontakter; og informere om forskningsresultater, mv.

Vi har studert forskning på småbarn i barnehagen i Europa; hvordan nærme seg små barns perspektiver i barnehage gjennom å fokusere metodologisk og etisk kompetanse; vennsapsrelasjoner mellom små barn i barnehagen; den flerkulturelle barnehagens arbeid med små barn; flerkulturell pedagogikk og inkluderende studieløp i førskolelærerutdanninga; og hvordan arbeidsplassbasert førskolelærerutdanning styrker mangfold.

Studien av 1-åringers vennskap viser at de eldste barna, 2-åringene, ser ut å ha mer makt i relasjonene. Små barnegrupper synes å være viktig når det gjelder de aller yngste. Med for mange barn pr. voksen, kan de yngste bli usynlige. Men de yngste barna har også glede av de eldre barna som rollemodeller.

Flerkulturell pedagogikk og studieløp i førskolelærerutdanningen er koblet opp mot programmet Arbeidsplassbasert førskolelærerutdanning, ABF, der nye undervisningsmåter blir utprøvet. Dette blir dokumentert i et doktorgradsprosjekt, i FoU-arbeid og i et forskningsnettverk. Arbeidet rapporteres under høsten 2011.

Vi har hatt europeiske seminar i Paris, Budapest og Oslo; rekruttert masterstudenter, doktorgrads- og post-doc stipendiater. Vi har en Erasmus Mundus master med Malta, Dublin og Göteborg, og gjesteforskere fra land utenfor Europa. Vårt arbeid inngår i en søknad om doktorgradsprogram. Vi har skapt ny kunnskap og en bedre forskningsorganisasjon som en plattform for fortsatt forskning om de minste i barnehagen og innen utdanningsforskning med fokus på inkluderende studieløp.

2 Undervisning og klasseromspraksis på barnetrinnet

Prosjektansvarlig:
Administrasjon, Høgskolen i Oslo

Prosjektleder:
Skagen, Kaare Professor

Prosjektnr: 179980/V10

Bevilgningsperiode og finansiering fra Norges forskningsråd:

1.8.2007-30.6.2013

2007: **802,000** 2008: **1,065,333** 2010: **383,667**

2011: **882,000** 2012: **579,000** 2013: **286,000**

Fakultet for lærerutdanning ved HiOA, Institutt for faglærer- og grunnskolelærerutdanning ser klasseromsforskning som et nøkkelområde i lærerutdanningsfeltet. Innsatsen i prosjektet Undervisning og klasseromspraksis utvikler forskning, bygger forskningskompetanse og bidrar til å forskningskvalifisere undervisningen i lærerutdanningen. Den praktiske kunnskapsinteressen inspirerer til å velge problemstillinger i forskningen som også er relevante for profesjonsutdanningen.

Prosjektet er utformet for å dra strategisk nytte av mulighetene for pedagogisk og flerfaglig klasseromsforskning som det nye masterstudiet Skolerettet Utdanningsvitenskap er bygget rundt. Kjernen i forskningsgruppa består av professor i grunnskolepedagogikk, 1 postdoktor og 1 stipendiat. Flere andre forskere på instituttet har deler av sin forskningsressurs knyttet til forskningsprosjektet.

Stipendiat og postdoktor startet sitt arbeid 1.8.2008, og postdoktor avsluttet sin periode 31.7.2011. P.g.a. permisjoner vil stipendiaten først avslutte sitt arbeid 30.11.2013. Prosjektet har siden oppstart arrangert flere åpne seminarer med eksterne forelesere. Det er hittil publisert artikler i vitenskapelige tidsskrifter med referée, i andre vitenskapelige tidsskrifter og foredrag fra konferanser er også publisert. De vitenskapelige artiklene faller innenfor fagområdene matematikkdidaktikk og

pedagogikk. Andre artikler tar opp didaktiske emner som vurdering og lærerkompetanse.

Prosjektet har samarbeid med en stipendiat som arbeider med doktorgradsavhandling om forholdet mellom arkitektur og undervisning. Det skal også brukes midler til masterstudenter som skal utføre forskningsoppgaver innenfor klasseromsforskning. I perioden er det blitt ansatt 1 forsker med doktorgrad i klasseromsforskning. Det er etablert en videolab som skal støtte forskere som ønsker å bruke videooptak fra klasserom i sin forskning. Prosjektet samarbeider med forskere i Finland. Samlet styrker dette fagmiljøet rundt klasseromsforskning.

3 Deltakelse i skole og samfunn som pedagogisk utfordring. En fakultær forskerskole med fokus på literacy

Prosjektansvarlig:
Det humanistiske fakultet, Universitetet i Stavanger

Prosjektleder:
Thygesen, Ragnar Professor

Prosjektnr: 179997/V10

Bevilgningsperiode og finansiering fra Norges forskningsråd:

1.4.2007-31.7.2010

2007: **542,000** 2008: **1,004,000** 2009: **904,000**
2010: **262,000**

Prosjektet etablerte en forskerskole der forskerutdanningene i spesialpedagogikk og lesevitenskap samarbeidet på et felles faglig fundament, nemlig "literacy". Målsettingen var å bidra til det strategiske arbeidet med å utvikle den pedagogiske forskningen ved fakultetet. I særlig grad gjaldt dette etablering av samarbeidsrelasjoner med forskere ved utenlandske institusjoner og med andre universiteter i Norge. PEDISP-midlene er blitt benyttet til arrangering av kurs og seminarer både for fast ansatte og doktorgradsstudenter omkring så vel substansiell tematikk som forskningsmetodiske emner, til invitasjon av gjesteforskere, nettverksbygging og publisering. Det er også gitt direkte prosjektstøtte og forprosjektmidler, samt midler til opphold for UiS-forskere ved utenlandske universiteter.

Utvikling av samarbeidsrelasjoner med forskere ved utenlandske institusjoner har hatt høy prioritet. Styrking av kvaliteten på forskningen innenfor barnehage/førskolesektoren er blitt vektlagt gjennom invitasjon av forskere ved kanadiske, israelske og svenske universiteter. Den kvantitative tilnærmingen til forskning er i særlig grad ivaretatt av danske og norske kolleger som

har arrangert kurs og seminarer i statistikk og kvantitativ analyseteknikk.

Vårt internasjonale samarbeid har imidlertid i første rekke funnet sted gjennom engasjering av to forskere i professor II-stillinger fra henholdsvis Lancaster University og Göteborgs Universitet. Professor Ilerne har hatt sentrale arbeidsoppgaver så som kurs for og veiledning av doktorgradsstudenter og ansatte på forskningsprosjekter og artikler, bidrag på ulike slags faglige seminarer ved UiS, "opponent" ved 90%-seminar for doktorgradsstudenter, presentasjon av egen forskning og drøfting av relaterte problemstillinger i forskergruppene ved fakultetet, initiere og lede forskergrupper, legge til rette for besøkende fra UiS ved forskningsentra i Göteborg og Lancaster, fungere som døråpnere i forhold til internasjonale forskningsmiljøer og tilrettelegge for deltakelse i internasjonale samarbeidsprosjekter. I tillegg har forskerskolen gjennom deltakelsen i Norwegian National Graduate School in Educational Research (NATED) etablert samarbeid med de andre universitetene i Norge om doktorgradsutdanningen.

4 Flerfaglig forskerskole i utdanningsforskning ved NTNU

Prosjektansvarlig:
Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Prosjektleder:
Dyrstad, Jan Morten Dekanus

Prosjektnr: 180008/V10

Bevilgningsperiode og finansiering fra Norges forskningsråd:

1.8.2007-31.12.2011

2007: **330,000** 2008: **1,475,000** 2009:
1,374,000 2010: **1,321,000**

Målet for den flerfaglige forskerskolen har vært å styrke den pedagogiske og utdanningsvitenskapelige forskningen ved SVT-fakultetet ved NTNU gjennom bedre rekruttering, forskerutdanning, metodeutdanning og internasjonalisering. Forskerskolen har vært tematisk konsentrert om styring i utdanningssystemet (educational governance) og sosial inklusjon med utgangspunkt i en flerfaglig tilnærming der perspektiver fra pedagogikk, sosiologi, statsvitenskap og samfunnsøkonomi har vært integrert. Det har vært lagt vekt på metodeopplæring, og spesielt kvantitativ metode. I et samlet miljø med kurs, seminarer og tett oppfølging har seks doktorgradsstudenter fra de fire fagene arbeidet med PhD-prosjekter i tilknytning til de to hovedtemaene.

Resultatene kan summeres på tre plan:

For det første er det realisert en modell for PhD-opplæring i pedagogikk og utdanningsvitenskap der viktige elementer er styrket opplæringsdel, samlokalisering, intern seminarvirksomhet og internasjonalisering. Det siste omfatter nordiske nettverk og forskningsprosjekt, utenlandsopphold og anerkjente forskere som gjesteforelesere og veiledere.

For det andre har studentenes individuelle forskningsprosjekter frambrakt ny og interessant viten. Slutføringen for de seks er asynkron på grunn av ulike HR-forhold. Avhandlingene er dels monografier, dels artikkelbasert. Studentene har presentert papers på internasjonale konferanser og seminarer og i interne seminarer.

For det tredje foreligger det viktige erfaringer som danner grunnlag for SVT-fakultetets videre utvikling av forskeropplæringen. Det er avdekket utfordringer når det gjelder forutsetninger for flerfaglig integrering, forholdet mellom flerfaglige PhD-prosjekter og instituttbaserte PhD-programmer, betydningen av forankring i de respektive institutter, styring og medbestemmelse, og avveining av forholdet mellom relevansen og omfanget på opplæringsdelen og tid til individuelt forskningsarbeid. Forskerskolen er evaluert av NIFU (rapport 46/2010).

5 Humaniorastudier i pedagogikk (HSP)

Prosjektansvarlig:
Det utdanningsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo

Prosjektleder:
Stafseng, Ola Professor

Prosjektnr: 180012/V10

Bevilgningsperiode og finansiering fra Norges forskningsråd:
1.4.2007-31.3.2010
2007: **670,000** 2008: **1,515,000** 2009:
1,545,000 2010: **470,000**

Forskergruppen Humaniora studier i pedagogikk (HSP) har som overordnet mål å utvikle den pedagogiske forskningen i disiplinene filosofi, historie og idéhistorie (humaniora forskning) ved Det utdanningsvitenskapelige fakultet, UiO, i tråd med den nasjonale og internasjonale utviklingen i disiplinene. Gruppen skal videreutvikle grunnleggende begreper og teorier, skjerpe de forskningsmessige analyseredskapene og skape et bredere spekter av møtesteder og publiseringskanaler for humaniora forskning. Arbeidet i gruppen skal styrke den indre faglige miljøbyggingen, støtte opp om den enkeltes faglige utvikling, tjene som felles arena for faglig virksomhet, og bidra til rekrutteringen til fagområdet. Gruppen skal bidra til å konsolidere filosofisk og historievitenskapelig kompetanse ved fakultetet, og

fremme den strategiske videreutviklingen av pedagogisk filosofi, historie og idéhistorie, blant annet ved opprettelsen av en forskerskole. Den skal også være et sted for å fremme framtidige forskningsprosjekter, i samarbeid med andre institusjoner og finansiert med støtte utenfra.

6 Western Norway Graduate School of Educational Research (WNGER)

Prosjektansvarlig:
Institutt for utdanning og helse, Universitetet i Bergen

Prosjektleder:
Lillejord, Sølvi Professor

Prosjektnr: 180020/V10

Bevilgningsperiode og finansiering fra Norges forskningsråd:
1.6.2007-30.6.2010
2007: **359,433** 2008: **643,867** 2009: **718,867**
2010: **434,433**

WNGER has been led and organized by the University of Bergen in collaboration with four University Colleges in the Western part of Norway (NLA, HSH, HSF, HiB). Research groups at each participating institution have contributed to the course program and Professor Rosamund Sutherland, University of Bristol, has been Adjunct Professor.

During the project period (2007-2010), WNGER has arranged 15 PhD-courses on research methods, ethics, how to get published, academic writing, how to write abstracts for conferences etc. WNGER has also offered thematic courses (Education, Globalisation and Social Change; Notions of Individuality within Social Learning Theory; Assessment and Feedback etc.). In average, each course had 20 participants. In total, around 250 participants (PhD-students, supervisors and senior researchers) have benefited from WNGER activities. Six candidates have completed their work during the project period; three finished in 2011 and three more are expected to finish in 2012.

One ambition behind WNGER was to internationalize educational research in Western Norway. Four of the six theses handed in during the project period were article based, in English. 41 of 59 selected articles written by PhDs and senior researchers during 2007-2010 were in English. The PhD-candidates have regularly presented paper at international conferences (EARLI, AERA, ECER, ISCAR etc.). Ten of fifteen courses were in English. 23 international researchers from the following institutions have contributed to workshops and program: University of Bristol; DPU; University of Wroclaw;

Linköpings Universitet; Washington University; UC, Santa Barbara; University of Haifa; University of London; Coventry University; St. Francis Xavier University; Laurentian University; University of Alberta; Thompson Rivers University; Göteborgs universitet; Karlstad Universitet; Kings College and Queens University, Belfast.

7 Learning trajectories in knowledge economies

Prosjektansvarlig:
**Det utdanningsvitenskapelige fakultet
Universitetet i Oslo**

Prosjektleder:
Nerland, Monika Bærøe Professor

Prosjektnr: 180024/V10

Bevilgningsperiode og finansiering fra Norges forskningsråd:

1.8.2007-1.2.2011

2007: **150,000** 2008: **1,150,000** 2009:
1,475,000 2010: **600,000** 2011: **100,000**

The emergence of new knowledge economies presents crucial challenges to professionals and communities trying to keep pace with rapidly developing fields of knowledge. At the same time, new tools and circuits of knowledge change the conditions for learning in working life.

The overall aim of the LiKE project was to integrate and build capacity for researching these issues in different professional fields, by consolidating research activities in the Faculty of Education's research group for studies of learning at work and by developing new research activities that built on results from previous efforts like the ProLearn project (2004-2008). Strategic aims also included to extend and further develop international research collaboration in the area of professional learning, and to integrate PhD students in a project with international outreach.

The achievements of the project when it comes to strategic issues are twofold:

First, work-based and professional learning is strengthened as a national area of research by being integrated in formal structure of the NATED doctoral school. Researchers involved in LiKE have initiated and serve as editors of a new Nordic research journal entitled Professions and Professionalism. On a master's level, LiKE has contributed in the development of modules to a new master programme at the Department of Educational Research which offers a specialized track in work-based learning which has very good recruitment.

Second, the international collaboration is strengthened and extended by exchange of senior and junior researchers, by a range of research workshops conducted with partners in UK, Sweden and Finland which also involved PhD scholars, and by establishing new collaboration with the University of Stirling which so far has resulted in one co-edited special issue for an international research journal, the successful award of an Exploratory Workshop grant from the European Science Foundation, and two joint research proposals.

VEDLEGG 3

Oppgavebeskrivelse for komiteen

Gjennomgang av Institusjonsforankrede strategiske prosjekter innenfor pedagogikk (PEDISP)

Oppgavebeskrivelse for komiteen

Bakgrunn

Fagevalueringen av pedagogikk var ferdigstilt i 2004.¹ Som oppfølging av denne ble det, av en nasjonal forskergruppe, utarbeidet en strategi med forslag til tiltak for hvordan evalueringens funn, konklusjoner og anbefalinger skulle følges opp.² Ett av tiltakene Forskningsrådet besluttet å iverksette, var institusjonsforankrede strategiske prosjekter, i dette tilfellet forkortet PEDISP.

Midlene, totalt 27 mill kroner, ble utlyst høsten 2006. I utlysningen het det at:
Formålet med de utlyste strategiske midlene er at de skal stimulere til iverksetting og gjennomføring av oppfølgings tiltak etter evalueringen av norsk pedagogisk forskning. Det er en forutsetning at prosjektene/tiltakene det søkes støtte til bygger opp under det strategiske arbeidet for utvikling av forskningen ved institusjonen.

Kun forskningsmiljøer som hadde inngått i evalueringen fikk anledning til å søke. Forskningsrådet mottok 13 søknader. Forskningsrådet nedsatte en nordisk forskergruppe som fikk ansvar for søknadbehandlingen inkludert å utarbeide en innstilling til styret for Divisjon for vitenskap som fattet endelig beslutning om tildeling av midler. Syv prosjekter fikk finansiering.

Formål med gjennomgangen av resultatene

Prosjektene startet opp i 2007. Pr dags dato er fire prosjekter avsluttet, to skal avsluttes i 2011, ett har sluttdato i 2013. Forskningsrådet ønsker nå å foreta en gjennomgang av prosjektenes resultater. Forskningsrådet ønsker å se fagevalueringer, hvordan disse følges opp og effekten av oppfølgings tiltakene, i et lengre perspektiv.

Det overordnede spørsmål knyttet til gjennomgangen av PEDISP-prosjektene er:

- Hvordan har PEDISP bidratt til å svare på de utfordringer som ble pekt på i fagevalueringen og de tiltak som ble foreslått i den nasjonale strategien som etterfulgte evalueringen?

Konkretisering av oppgaven for komiteen

For å kunne besvare det overordnede spørsmål må komiteen:

- Gjennomgå resultatene fra det enkelte prosjekt, så langt det foreligger resultater (jf sluttrapporter og framdriftsrapporter fra prosjektene)
- Vurdere prosjektets resultater i forhold til opprinnelige mål og delmål for prosjektet (jf opprinnelig søknad)

¹ Norsk pedagogisk forskning. En evaluering av forskningen ved utvalgte universiteter og høyskoler. Norges forskningsråd, 2004

² Nasjonal strategi for norsk pedagogisk forskning, Norges forskningsråd, 2006.

- Vurdere prosjektets resultater i forhold til føringer i utlysningen av PEDISP-midlene (jf utlysningen)

Det overordnede spørsmålet ønskes besvart gjennom en kortfattet rapport fra komiteen, anslagsvis maksimum 10 sider, som gir en samlet vurdering av hvordan PEDISP har lyktes i henhold til formålet (jf utlysningen). Det er positivt om forhold som står fram som utslagsgivende for vellykket gjennomføring av prosjektet tydeliggjøres i rapporten.

Relevante referansedokumenter

Siden PEDISP-prosjektene er direkte relatert til fagevalueringen og strategien for oppfølging av denne (se referanser foran) er det nødvendig at komiteen relaterer arbeidet til disse dokumentene. Vi mener også det er viktig at komiteen kjenner til målsetting, innhold og organisering av den nasjonale forskerskolen innenfor utdanningsvitenskap, Norwegian national graduate school in educational research (NATED), fordi det kan være relevante forbindelseslinjer mellom denne og PEDISP-prosjektene.

VEDLEGG 4

Intervjuer med prosjektene – deltakeroversikt

Gjennomgang av PEDISP-prosjekter våren 2011

TIDSPUNKTER FOR SAMTALER MED PROSJEKTENE
Møtene finner sted i Norges forskningsråd, Stensberggt 26, Oslo

Prosjektnr	Prosjekttittel	Prosjektleder og prosjektansvarlig	Tirsdag 21. juni - Møterom 112	Onsdag 22. juni - Møterom Undset	Deltakere	E-postadresser	Antall
179976	Barnehagen som arena for pedagogisk forskning	Johansson, Jan-Erik Prof / Avd. dir. Ragnvald Thillesen, Admin., HIO	kl. 10 - 1115		Jan-Erik Johansson, prosj. leder Cecilie Wilberg, avd. dir. Anne Greve, post-doc Unni Hagen, studieleder Mette Tollefsrud, høyskolelektor	Jan-Erik.Johansson@lui.hio.no Cecilie.Wilberg@lui.hio.no Anne.Greve@lui.hio.no Unni.Hagen@lui.hio.no Mette.Tollefsrud@lui.hio.no	5
179980	Undervisning og klasseromspraksis på barnetrinnet	Skaagen, Kaare Prof / Avd. dir. Ragnvald Thillesen, Admin., HIO	kl. 1130 - 1245		Avd.dir. Cecilie Wilberg Studieleder Unni Hagen Stipendiat Ingvill Krogstad Svanes Professor Kaare Skaagen	Cecilie.Wilberg@lui.hio.no Unni.Hagen@lui.hio.no ingvill.krogstad.svanes@lui.hio.no kaare.skaagen@lui.hio.no	4
179997	Delatakelse i skole og samfunn som pedagogisk utfordring. En fakultær forskerskole med fokus på literacy	Thygesen, Ragnar Prof / Dekan Tor Hauken, Hum.fak., UiS	kl. 1400 - 1515		Professor Ragnar Thygesen Rådgiver Marianne Trå	ragnar.thygesen@uia.no marianne.traa@uis.no	2
180008	Flerfaglig forskerskole i utdanningsforskning ved NTNU	Dyrstad, Jan Morten Dekan / Rådgiver Øystein Røkke, SVT-fak., NTNU	kl. 1530 - 1645		Dekan Jan Morten Dyrstad Professor Gunn Insen Hans Bonesrønning	Jan.Dyrstad@svt.ntnu.no gunn.insen@svt.ntnu.no hans.bonesronning@svt.ntnu.no	3
180012	Humaniorastudier i pedagogikk (HSP)	Stafseng, Ola Prof / Dir. Bård Kjos, UV-fak., UiO		kl. 0900 - 1015	Professor Ola Staffseng Professor em. Lars Løvlie Professor Tone Kvernbekk Professor Harald Thuen Ass. fak. dir. Solveig Bauge Løland	ola.staffseng@ped.uio.no lars.lovlie@ped.uio.no tone.kvernbekk@ped.uio.no harald.thuen@hil.no s.b.loland@uv.uio.no	5
180020	Western Norway Graduate School of Educational Research (WNGER)	Lillejord, Sølvi Prof / Dir. Ragna Valen, Psyk.fak., UiB		kl. 1030 - 1145	Fakultetsdirektør Ragna Valen Instituttleder Rune Krumsvik I.aman.Tone Saevi Professor Sølvi Lillejord	ragna.valen@psyfa.uib.no rune.krumsvik@iuh.uib.no ts@nla.no solvi.lillejord@ils.uio.no	3
180024	Learning trajectories in knowledge economics	Nerland, Monika Berørø Prof / Dir. Bård Kjos, UV-fak., UiO		kl. 1300 - 1415	Prof. Karen Jensen, PFI Prof. Monika Nerland, PFI Ass.fak.dir. Solveig Bauge Løland	karen.jensen@ped.uio.no monika.nerland@ped.uio.no s.b.loland@uv.uio.no	3
Fra prosjektene							25

Interne deltakere:
Ingebjørg Strømø Sejersted
4 fra komiteen

Totalt

1
4
30

VEDLEGG 5

Intervjuguide

Juni 2011

Gjennomgang av resultater fra Institusjonsforankrede strategiske prosjekter i pedagogikk (PEDISP)

Intervjuguide for komiteens møter med representanter for PEDISP-prosjektene

Spørsmålene nedenfor er ment som retningsgivende for samtalene med prosjektgruppene og representantene fra institusjonene. Vi gjør oppmerksom på at komiteen vil tilpasse spørsmålene noe, avhengig av hvor mye informasjon komiteen synes de har fått på grunnlag av det skriftlige bakgrunns materialet de har gått gjennom pr prosjekt (opprinnelig søknad, opprinnelig faglig vurdering av prosjektet, framdrifts-/sluttrapporter. Prosjektgruppene står selvsagt fritt til å ta opp spørsmål/temaer som eventuelt ikke er dekket av intervjuguiden.

Er prosjektet blitt gjennomført i samsvar med de opprinnelige planer?

- Hvis ikke
 - hva er endret i forhold til de opprinnelige planer
 - hva er årsakene til at gjennomføringen ble annerledes?

I hvilken grad vurderer dere prosjektet som vellykket?

- hvilke faktorer vil dere fremheve som spesielt utslagsgivende for at prosjektet har blitt vellykket?
- hvilke faktorer vil dere fremheve som spesielt utslagsgivende for at prosjektet ikke har lyktes?

Hva vurderer dere som de viktigste resultater fra prosjektet?

- Faglig
- Strategisk

Hvordan har prosjektet bidratt til det strategiske arbeidet for utvikling av forskningen ved institusjonen, jf målsettingen om at PEDISP skulle bidra til oppfølgingstiltak etter evalueringen av norsk pedagogisk forskning.

- I hvilken grad har prosjektet bidratt til
 - Styrket forskningsledelse og forskningsorganisering
 - Styrket seminarkultur
 - Nye tematiske satsinger og prioriteringer
 - Styrket rekruttering
 - Styrket internasjonalisering
 - Styrket nasjonal koordinering, arbeidsdeling og samarbeid

Forskningsrådets rolle i oppfølgingen av PEDISP-prosjektene:

Har dere synspunkter på om Forskningsrådet burde fulgt opp PEDISP på en annen måte en slik det har vært gjort?

Publikasjonen kan bestilles på
www.forskningsradet.no/publikasjoner

Norges forskningsråd

Stensberggata 26
Postboks 2700 St. Hanshaugen
N0-0131 Oslo

Telefon +47 22 03 70 00
Telefaks +47 22 03 70 01
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Design: Melkeveien designkontor AS
Trykk: 07 Gruppen AS

Desember 2011

Opplag: 100
ISBN 978-82-12-03020-6 (trykk)
ISBN 978-82-12-03021-3 (pdf)